

ζονταν ολόκαιρες στο χώμα του δρόμου ;...

Ο Χαϊλής έμοιαζόμοιρος κάτι στο γέρο, έπαραβοζοίταζε τη γυναίκα του, πετάζε χάμου το ντέφι και το ζοντάρι, και πήγε να δέση την άροζουδα σ' ένα παλούκι, κοντά στ' άλογα που την ύποδεχτηκαν με χλιμντρώματα. Μά ο γέρο Μάρκος, πτό πραχταϊκός έπρότεινε στο γαμζό του να κίνη μια παραόσταση για τιμη μου!

— Νά χορέψη τ' άροζοίδη για τ' αφέντη...
Θυμήθηκα κάποια μπαλλάντα του Ίφην. Έχει τον τίτλο «Αναμνήσεις», μά βρίζει ευκαρία ο ποιητής να μάς εξηγήση με ποιόν τρόπο οι άτσιγγανοί μαθαίνουν την άροζουδα να χορεύη. Άνεράζουον το ζώο έπάνω σε μια μεγάλη λαμαρίνα κι' από κάτω ανάθουον φωτιά. Ένας άτσιγγανός αρχίζει να τραγουδή ένα μονότονο σκοπό, παίζοντας τ' όργανο του ή χτυπώντας το ντέφι του. Το ζώο, που τά πόδια του ζεματίζονται, χοροπηδά άπελπισμένος και το μαρτύριο αυτό εξακολουθεί για κάποια ώρα κι' επαναλαμβάνεται τις ακόλουθες μέρες, πάντα με το ίδιο τραγούδι. Αργότερα, μόλις η άροζουδα άκούσει το μονότονο σκοπό και το ντέφι, χοροπηδά και χορεύ φωτιά, άζόμη και μέσα στους δρόμους των πόλεων, στα χωριά, στα πανηγύρια—χορεύει από βασανισμένη συνήθεια. Κι' ο άτσιγγανός συνάξει δεκάρες.

— Αυτό τ' άροζοίδη, αφέντη, δίνει φρομί σε πέντε φαμίλιες, μου είπε ο γέρος με επισιμότητα, δείχνοντας γέρο τ' τσαντήρια.
Ο Χαϊλής ήταν έτοιμος για την παραόσταση. Έβγαλε μά φωνή: — Χαίτηε, Μάρκο !... Μάρκο !...

Και άρχισε ένα κλαψάρισκο σκοπό, συντροφεύοντας τη φωνή με το ντέφι :

Κοπάι, γκαζάι, άπί: έλ φρέ Σαντέν, σεντέν έίφι...
Μά το κουμμένο από τά βάσανα όλης της ήμέρας ζώο, δέν ήθελε να σηκωθεί στα δύο πόδια και τότε ο γέρος θυμωμένος, το χτύπησε στη μέση με το ζοντάρι, δυό—τρεις φορές. Σηκώθηκε τότε κι' άρχισε να φέρη γέρο με το λικαντικό της βάδισμα, πάντα μονογυρίζοντας κι' άγκομαχώντας σπαραχτικά.

— Θά πενήνη το κακόμοιρο, είπα.
Δόστε του να φάη.
— Δουλέρη φροίτα, δουλέρη; άπάντησε σβαρός ο γέρο Μάρκος: «Υστερα φαί.

Ο Χαϊλής ήθελε σώνει και καλά να εκλεόση ολόκαιρο το προγραμμα της παραόστασης. Άηλαδή: «Πώς πώς το νοκούρη στο εκκλησιά;» «Πώς κοιμάται ο γέρος με τη γούα και άλλα τέτοια. Μά ο διατυχημένος ο Μάρκος πενοήσε, άγκομαχώντας και τά νομμερα γίνονταν άθλια. Στο τέλος ο Χαϊλής έφερε την Άροζουδα μπροστά μου, την επρόσταζε να σηκωθεί πάλι όρθια και... να με χωροτήση στρωματωικά. Ο Μάρκος δέν υπάκουγε. Άλεγκαντίε επρέζαζε και ήταν φανερό πως δε σπαρότανε καλά ούτε στα τέσσερα πόδια του. Άναγχε τότε από το πείσιμα του ο γέρος και με τά χοντροπάπουσά του πάτησε δυνατά, με λύσσα, δυό—τρεις φορές τά μπροστινά πόδια του ζώου, θέλοντας έτσι να το άναγκάση να σηκωθεί!

Σακατεμένο από τον λόγο το κακόμοιρο το ζώο, σηκώθηκε τέλος μπροστά μου, στήλωσε άπάνω μου τά λιντήνια του μάτια και με το δεξιόν πόδι έκανε το «σηήμα !». Έλεται, σοσιάντησε χάμου, ένας σωρός πετσιά και κόκκαλα. Έφορξέ στο ντέφι του άτσιγγανου μεριές δεκάρες. Ο Χαϊλής έκανε ένα τεμενά ευχαριστημένον και σέροντας τον ταλαίπορο το Μάρκο από την άλυσίδα, τον ξανάφερε κοντά στ' άλογα. Άμέσως ήρθε κοντά στο ζώο η Ναχαμά, φέρνοντας μέσα σ' ένα κόσκινο τη τροφή του, πίτουρα, και παλιζώματα φρομί. Μά το ζώο τώρα δέν ήθελε να φάη. Λαζάνιζε και άγκομαχούσε σαν έτοιμοθάνατο.

Πήγαινα κάθε μέρα στα τσαντήρια τους, γιατί κάθε μέρα ή μικρούλα ή Ναχαμά κάτι είχε να προστέση στις προφητείες της για το ροιζικό μου.

Μιά μέρα όμως βρήκα τους άτσιγγανους σε μεγάλη άπελπισία. Ο Μάρκος είχε αφήσει το μάταιο τούτον κόσκινο. Έκει κατά τά χωριάματα, ένα άτσιγγανόπουλο τον έφορξε ζυλιασμένο του μάρκου, επάνω στην πατιμένη γλόη και στο κορμί του περπατούσαν μεγάλα μάθηα μερηγία και φτερούγιαν χρυσόμογες.

Και τώρα, οι άτσιγγανοί, μαζεμένοι κύκλο γύρω από το Μάρκο κλαίγανε, όχι αυτόνε βέβαια, μά τη μοίρα τους. Ο Χαϊλής σεργιάνιζε άπάνω—κάτω, βλαστημώντας και φτύνοντας κατά γής. Ο γέρο Μάρκος καθισμένος σ' ένα βρωμα, κάπνιζε την πίπα του, συλλογιμένος, κοιτάζοντας μαζουρά, κατά τά βουνά.

Η Ναχαμά ήταν κλαμένη.
Και μόνο τά παιδιά συνεχίζανε τά παιχνίδια τους.

Σε μία στιγμή, ο γέρος έδωσε μά διαταγή. Δυό άντρες πήρανε μαχαίριά κι' άρχισαν να γόδρονον το πτώμα της άροζουδας. Σε λίγο το τομάρι άναποδογυρισμένο, γυάλισε στον ήλιο, μουντό, και κατά γής απόμεινε, το κορμί, έλειντό θέμα, φαγχιζόνοντας, με το στόμα άνοιχτό, δείχνοντας τ' άσπρα του δόντια...

Γρήγορα— γρήγορα, οι άτσιγγανοί έτοιμάστηκαν για φεγάλα. Μάζεψαν τά τσαντήρια τους, τά σινεργα, τις πυροστιές, τά λεβέτια. Τά φόρτωσαν στ' άλογα τους.

Βασιλέυε ο ήλιος. Ο γέρος έδωσε τη δια-

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΛΑΚΩΝΙΣΜΟΙ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑ

Το στοιχημα του Βολταίρου και του Πιρόν. Η αλληλογραφία δύο φίλων. Πώς εγγνώστη στον Ούγκώ ο θρίαμβος των «Αθλιών». Η σημασία του «Έάν». Άνεκδοτα Λακωνικών. κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ο Βολταίρος και ο Πιρόν έστοιχημάτισαν κάποτε ποιός από τους δυό τους θα γράψη στον άλλον το παιδ σύντομο γράμμα. Στο στοιχημα αυτό είχαν το δικαίωμα να μεταχειρισθούν όποια γλώσσα ήθελαν.

Πρώτος άρχισεν ο Βολταίρος. Λίγο πριν άναχωρήση για την έξοχή, έγραψε στον Πιρόν τά εξής: «Eo rus» (πηγάλινω στήν έξοχή). Έθιμορούσε δευτάκι τη νίκη κι' έστριβε τά χέρια του από την ίκανοποίηση, όταν έλαθε από τον Πιρόν την εξής απάντηση: «I. (πήγαινε !)

Κι' έτσι το στοιχημα το κέρδισε, φυσικά, ο Πιρόν.

Δυό άγγλοι φίλοι, προκειμένου να χωρισθούν για να ταξιδεύσουν σε χωριστή χώρα, ο καθένας τους, έδωσαν άμοιόβικαν ύπόσχεση αλληλογραφούν τακτικά. Έτσι, από λίγον καιρό ο ένας απ' αυτούς θυμήθηκε την ύπόσχεσή του, και άπεφάσισε να γράψη στο φίλο του. Έπειδή όμως έσχε να είνε πολύ άπασχολημένος ήρέσθη στο να σημειώση επάνω σε μία λευκή κόλλα χεριού ένω... έρωσηματικό να την κλείση μέσα σ' ένα φάκελλο, και να την εκχυρόρηση.

Ο φίλος του έννόγησε άμέσως ότι τώ: «αυτό έσήμινε: Τί νέα;»

Άντι άλλης απαντήσεως λοιπόν του έστειλε μέσα σ' ένα φάκελλο, μια κόλλα χεριού...έντελώς άγραφη, πράγμα που έσήμινε Τίποσα!

Σχετικό με το προηγούμενο είνε και το εξής ανέκδοτο του Β. Ούγγου: Όταν έκυκλοφόρησεν ή α' έκδοσις των «Αθλιών» του, ο συγγραφέας τους, ο όποιος βρισκόταν τότε εξόριστος στο εξωτερικό, άνοπομονώντας να μάη πώς πήγαινε ή κυκλοφορία έστειλε το εξής λακωνικόστο τηλεγράφημα στον εκδότη του: «:».

Και ο εκδότης του μισομένους το παράδειγμα του, έσχηλογράφησεν εις απάντησιν: «:!».

Κάποιος Πέρσης βασιλεύς έγραψε κάποτε στον βασιλέα των Ακκεζομηνίων Λύσανδρο:

«Έάν εισχωρήσω στήν Έλλάδα, ή παραπολήσω τά πάντα!»
Ο Λύσανδρος ήρέσθη να του απαντήση με την εξής μόνο λέξη: «Έ ά ν...»

Ο πρώτος «εισχωρήσων» στή Σπάρτη τήν... «μόδα» των λακωνισμών ήταν ο Λυκοδρόγος. Οι απαντήσεις του ήσαν πάντοτε σύντομες και επιγρημικτικές. Κάποτε τον ρωτήσαν:

— Πώς νομίζεις ότι θα ήταν καροπότ να κάρουμε τους έχιρούς μας να μη τολμοδν να εισθάλλουον στο έδαφος μας;
— Πιχρήμενους πτωχοί, και πικριτόμεινοι πάσης φιλοδοξίας! άπήγησεν ο Λυκοδρόγος.

Τους κοιτάζε από ένα θρηνατάκι. Προτό στέρουον, στο λοφο, ή Ναχαμά γόφισε σε μία στιγμή το κεφάλι και με άποαρηήσε μ' ένα σάλεμα του χεριού...
Βράδαιζε. Ένα κοπάδι από κριζινέζια ζύγωνα, κατέβαιναν ολόενα με θριαμβευτικές κραυγές, φέρνανε γέρος φηλά, επάνω από το φορτίο, που ή κομμάδι του γροιστότανε κούλα: στον άερα. Κι' ότα' έγο βεθέημα κιάποστο διάστημα μαζουρά, είδα όλα εκείνα τα κοπάδι να πενοήουον, να γίνονταν ένα φτεροτό κουβάρι και να πέφτουον επάνω του όλα μαζί, καταδόρφα.

Και από μαζουρά, από τις ντάπιες του Παλαμηδιού, από τις βρωματηλιές, είδα να γόδρονται άλλα και άλλα, κολιζόντας σφιγγά κι' άναπομόνα.

Στέφ. Δάφνης

